
JAN MATTI
DOLLBAUM

MORVAN
LALLOUET

BEN
NOBLE

NAVALNYI

JAVENAJAN OPPOSITIO

BAZAR

”Aleksi Navalnyin kuva mediassa on mustavalkoinen: lännessä hänet nähdään vainottuna sankarina; Kremlissä valtion arkkivihollisena. Tämä kirja antaa vastauksia harmaalle alueelle jäävien tietojen osalta, erityisesti, kun ne liittyvät kysymykseen, onko Navalnyi nationalisti, kansallismielinen. Kautta kirjan esitetään teräviä huomioita siitä, mikä saa venäläiset mukaan hänen mielenosoituksiinsa ja miten hallitus puolestaan käyttää ”valikoituja painostuskeinoja” pitääkseen ihmiset niistä poissa. Tämä kirja on yksityiskohtainen läpileikkaus Venäjän kuuluisimmasta oppositioaktivistista, poliitikosta ja protestoijasta – ja siitä, miksi Kreml haluaa hänet vaientaa.”

JILL DOUGHERTY, GLOBAL FELLOW (KANSAINVÄLINEN ASIAANTUNTIJAJÄSEN) KENNAN INSTITUUTISSA JA ENTINEN CNN:N ULKOMAANKIRJEENVAIHTAJA SEKÄ MOSKOVAN TOIMISTON PÄÄLLIKKÖ.

”Demonisoitu, ahdisteltu, myrkytetty, pidätetty, vangittu: Aleksi Navalnyi ei ole ainoastaan Putinin sitkein ja kieltämättä rohkein arvostelija, vaan kuten tämä silmiä avaava ja lukukokemuksena kiinnostava kirja osoittaa, hän edustaa kasvavaa muutoksen nälkää tämän päivän Venäjällä.”

MARK GALEOTTI, *WE NEED TO TALK ABOUT PUTIN*
(*NYT PITÄÄ PUHUA PUTINISTA*) -KIRJAN KIRJOITTAJA.

”Tämä on perusteelliseen ja syväluotaavaan tutkimukseen perustuva elämäkerta Venäjän kuuluisimmasta toisinajattelijasta. Kirja kertoo tarinan miehestä, joka on onnistunut ravistelemaan Putinia enemmän kuin mikään muu ulkoinen tekijä. Teos on jokaiselle, joka on kiinnostunut siitä, kuka Aleksi Navalnyi oikeasti on ja mikä on hänen käyttövoimansa sekä lopullinen tavoitteensa.”

BIANNA GOLODRYGA, VANHEMPI KANSAINVÄLISTEN ASIOIDEN ANALYYTIKKO, CNN.

”Aleksi Navalnyi on ehkä ainoa venäläinen poliitikko, jota ympäröi suurempi määrä myyttejä kuin Vladimir Putinia. Navalnyita on kuvattu erilaisin epämääräisin luonnehdinnoin ”rohkeasta demokratian puolustajasta” aina ”taaksepäin askeltavaksi sovinistiksi” ja miksi tahansa siltä väliltä. Totuus tästä miehestä, Venäjällä nurkkaan ahdistetusta opposition johtohahmosta, on jäänyt kertomatta tähän saakka. Dollbaum, Lallouet ja Noble ovat saaneet syväluotauksella, kärjistyksillä ja yksityiskohtiin paneutuen aikaiseksi erittäin merkittävän poliittisen elämäkerran miehestä, joka on Venäjän päivänpolitiikan ehdoton merkkihenkilö. Jokaisen Venäjän politiikan tulevaisuudesta kiinnostuneen on pakko lukea tämä kirja.”

SAMUEL GREENE, VENÄJÄN POLITIIKAN PROFESSORI, KING'S COLLEGE, LONTOO.

”Tämä kirja on ajankohtainen ja asiantuntevasti kirjoitettu poliittinen analyysi Aleksei Navalnyista, Venäjän politiikassa varteen otettavasta nousevasta voimasta – sopivasti Euroopan ulkopoliittisen tutkimuksen akateemisen johdotokolmikön yhteistyöllä aikaan saatuna. Kirjoittajat ammentavat mittavia yhteisiä tutkijalahjojaan sen esiin kaivamiseen ja selittämiseen, miten Navalnyin edustama aktivismi asettuu venäläiseen viitekehykseen. Tutkimus sisältää hänen persoonallisuutensa ja nauttimansa kansansuosion kriittistä tarkastelua, mukaan lukien hänet hyvin tuntevien ja hänen kanssaan työskennelleiden tai hänen kannattajiensa esittämiä näkemyksiä. Tämä kirja ei siis ole vain kertomus Navalnyin taistelusta Kremlä vastaan, vaan myös oleellinen tietopankki kaikille, jotka yrittävät ymmärtää tämän rohkean ja monipuolisen miehen rohkeaa kamppailua ja hänen rooliaan tämän päivän Venäjällä.”

FIONA HILL, VANHEMPI ASiantuntija BROOKINGS-INSTITUUTISSA
JA ENTINEN EUROOPAN JA VENÄJÄN ASIOIDEN NEUVONANTAJA
YHDYSVALTAIN KANSALLISEN TURVALLISUUDEN NEUVOSTOSSA.

”Selkeä, ymmärrettävä selonteko presidentti Putinin yhdestä näkyvimmistä vastustajista, Aleksei Navalnyista. Tasapainoinen katsaus, joka auttaa keskivertolukijaa ymmärtämään Venäjän päivänpolitiikan kuohuvia pohjavirtauksia.”

BRIDGET KENDALL, MASTER OF PETERHOUSE, CAMBRIDGE,
JA ENTINEN BBC:N DIPLOMATIAKIRJEENVAIHTAJA.

”Hetkellä, jolloin Aleksei Navalnyi kasvoi kansainväliseksi hahmoksi taistelussaan Venäjän demokratian puolesta ja pakkoyhteiskuntaa vastaan, Jan Matti Dolbaum, Morvan Lallouet ja Ben Noble ovat tehneet maailmalle valtavan suuren palveluksen kirjoittamalla ensimmäisen kattavan selvityksen maan tärkeimmistä oppositiojohtajasta. Tulos on faktaa ilman liioittelua, ja kirja tarjoaa kokovartalokuvan Navalnyista, korruption vastaisesta aktivistista, politiikosta ja protestojasta. *Navalnyi: Kosto Putinille, Venäjän tulevaisuus?* on pakollinen kirja luettavaksi kaikille, jotka haluavat tietää, mitä Aleksei Navalnyi oikeasti tekee, mihin hän uskoo ja mitä hän ehkä pystyy tekemään Venäjän uudenlaisen tulevaisuuden hyväksi.”

MICHAEL MCFaul, KIRJAN *FROM COLD WAR TO HOT PEACE (KYLMASTÄ SODASTA KUUMAAN RAUHAAN)* KIRJOITTAJA. HÄN ON TOIMINUT
YHDYSVALTAIN SUURLÄHETILÄÄNÄ PUTININ VENÄJÄLLÄ.

”Aleksi Navalnyin elämäkerta on osittain kuin päättymätön tarina Daavidista ja Goljatista: teos on tarina siitä, kuinka rohkea, luova ja päämäärätietoinen mies kerta toisensa jälkeen osoittautui valtavaa valtiokoneistoa ovelammaksi. Navalnyin taistelu yhdessä samanmielisten kanssaihminen johdossa, päämääränä ” ihana tulevaisuuden Venäjä”, on hyvin optimistinen tulevaisuuden kuva maan tulevasta kehitysnäkymistä. Harvoin mikään Venäjää käsittelevä kirja avaa länsimaisin silmin nähtynä niin syvällisen, tarkan ja ajattoman näkymän maan kehitykseen. Juuri siihen tämä kirja yltää. Monitahoinen, moniulotteinen kuva Navalnyista täydentyy kirjailijoiden kaiken kattavalla analyysillä Venäjän poliittisesta elämästä – eikä suinkaan rajoittuen Moskovaan, vaan paljastaen suuren maan alueellisen monitahoisuuden, josta kerrotaan selkeästi ja kiinnostavin yksityiskohdin.”

NIKOLAI PETROV, VANHEMPI TUTKIJA VENÄJÄN JA EURAASIAN
TUTKIMUSOHJELMASSA CHATHAM HOUSESSA SEKÄ KANSAINVÄLISEN
POLITIIKAN PROFESSORI MOSKOVAN TALOUSKORKEAKOULUSSA.

”Upea ja selkeälukuinen analyysi Venäjän yhdestä kiinnostavimmasta poliittisesta hahmosta vuosikausiin. Kirjoittajat selittävät kuka Navalnyi on, mitä hän edustaa ja miksi hän on merkittävä henkilö. Navalnyin merkitys kasvaa myös kansainvälisesti aikana, jolloin autoritaarisuus ja voimapolitiikka saavuttavat lisää jalansijaa kaikkialla maailmassa.”

GIDEON RACHMAN, ULKOMAAN ASIOIDEN
PÄÄKOMMENTAATTORI, *FINANCIAL TIMES*.

”Olennainen teos luettavaksi kaikille, joita nykyinen meno Venäjällä kiinnostaa. Kirja on vielä elämäkertaakin enemmän kuvaus Venäjän politiikan taistelukentästä – Navalnyin omin sanoin ”taistelusta, jota käydään hyvän ja piittämättömyyden välillä”. Suora ja helppolukuinen kerronta nostaa esiin kolmen nuoren, johtavan Venäjän politiikan tutkijan kuvan Navalnyista korruption vastaisena aktivistina, poliitikkona ja protestoijana Venäjän yhteiskunnan arkipäivän keskiössä. Kirja pitää koko ajan tarkasti ja kriittisesti kiinni pääaiheestaan, mutta Navalnyin tarina on siitä huolimatta myös kuvaus henkilökohtaisesta sankaruudesta sekä Aleksi Navalnyin ja hänen tiiminsä poliittisesta strategiasta, samoin kuin monista urheista, valtavia riskejä ottavista ihmisistä, jotka osallistuvat korruption vastaiseen taisteluun ja viedäkseen demokratiaa Venäjällä eteenpäin.”

GRAEME ROBERTSON, POLIITTISEN TUTKIMUKSEN PROFESSORI,
UNIVERSITY OF NORTH CAROLINA, CHAPEL HILL.

”Ajankohtainen ja tärkeä tutkimus miehestä, liikkeestä ja heidän yhteenkuuluvuudestaan. Yksityiskohtainen analyysi ja tasapainoinen johtopäätösten summa. Korvaamaton lisä ymmärrykseemme Venäjän nykypolitiikasta.”

RICHARD SAKWA, VENÄJÄN JA EUROOPAN POLITIIKAN PROFESSORI,
KENTIN YLIOPISTO, KIRJAN *THE PUTIN PARADOX*
(PUTININ RISTIRIITA) -KIRJOITTAJA.

”Hyvin ajankohtainen ja helposti ymmärrettävällä, kerronnallisella otteella kirjoitettu kirja Navalnyin monisyisestä tarinasta. Kirjan tekijät, pitkän akateemisen uran tehneet Venäjän tutkijat, kuvaavat Navalnyita aktivistiksi, poliitikoksi ja protestoijaksi, joka kuuluu asettaa laajempaan poliittiseen ja yhteiskunnalliseen viitekehykseen. Teos ansaitsee laajan lukijakunnan siksi, että se valottaa säälimättä kuvaa tämän päivän Venäjästä samalla, kun se kasvattaa ymmärrystämme Navalnyista.”

GWENDOLYN SASSE, PROFESSORI JA BERLIININ ITÄ-EUROOPAN JA
KANSAINVÄLISEN TUTKIMUKSEN KESKUKSEN (ZOIS) JOHTAJA.

”Joka sivulla avautuu virkistävän syvämietteinen ja yksityiskohtainen tutkimus polttavasta poliittisesta draamasta. Putinia myötäilevät Venäjän politiikan seuraajat – kun näyttämöllä on vain Putin ja muutamat muut näyttelijät – saavat kirjasta varsin erilaisen kuvan Venäjän politiikasta ja yhteiskunnasta kuin mihin ovat tottuneet. Vaikka teos ei anna lopullista vastausta ’Navalnyin kysymykseen’ – se olisi nykypäivän tilanteessa mahdotontakin – kirjan ehdoton etu yleisölle on sen tarjoama analyysi ihmisistä ja monimutkaisista, nykypäivän Venäjän tapahtumista.”

EKATERINA SCHULMANN, VENÄJÄN JA EURAASIAN TUTKIMUKSEN
APULAISSPROFESSORI CHATHAM HOUSESSA SEKÄ APULAISSPROFESSORI
MOSKOVAN SOSIAALI- JA TALOUSTIETEIDEN KORKEAKOULUSSA.

”Loistava ja paljastava läpileikkaus Aleksei Navalnyin, Putinia vastustamaan uskaltautuneen poliittikon poliittisista näkemyksistä. Kirja muodostaa erittäin tarpeellisen kuvan nykyisen Venäjän ruohonjuuritason oppositio liikkeen johtajasta.”

ANDREI SOLDATOV JA IRINA BOROCHAN, KIRJAN
THE COMPATRIOTS AND THE RED WEB KIRJOITTAJAT.

NAVALNYI JA VENÄJÄN OPPOSITIO

Jan Matti Dollbaum | Morvan Lallouet | Ben Noble

Suomentanut Timo Korppi

BAZAR

Bazar Kustannus

Alkuteos Navalny. Putin's Nemesis, Russia's Future?

© Jan Matti Dollbaum, Morvan Lallouet, Ben Noble 2021

Published by agreement with A.M. Heath & Co, London
and Licht & Burr Literary Agency, Copenhagen

Bazar Kustannus on osa Werner Söderström Osakeyhtiötä.

ISBN 978-952-376-409-5

Taitto Jukka Iivarinen / Vitale
Painettu EU:ssa

SISÄLLYS

Kiitokset	11
1 Kuka on Aleksei Navalnyi?	13
2 Korruption vastainen aktivisti	35
3 Poliitikko	83
4 Mielenosoittaja	139
5 Kreml vastaan Navalnyi	185
6 Navalnyi ja Venäjän tulevaisuus.....	227
Lähdeviitteet	251
Hakemisto	297

KIITOKSET

”Voitteko suositella englanninkielistä kirjaa Aleksei Navalnyista?”

Kun Navalnyi palasi Venäjälle vuonna 2021, tiedon tarve hänestä ja hänen perustamastaan liikkeestä kasvoi merkittävästi. Vastaus kysymykseen oli kuitenkin selkeä: ”En voi – koska sellaista kirjaa ei ole kukaan vielä kirjoittanut.” Tämä on meidän yrityksemme täyttää tuo aukko.

Kiitämme kaikkia, jotka ovat myötävaikuttaneet tämän kirjan syntyyn – tietien tai tietämättään – antamalla yleispäteviä ohjeita liittyen julkaisuprosessiin, auttamalla tärkeiden kontaktien solmimisessa tai taustatiedon jäljityksessä, käsikirjoituksen eri luonnosten kommentoinnissa, tai korvaamattoman arvokkaan materiaalin hankinnassa ja tietenkin moraalisen tuen tarjoamisesta:

Laure Assumpcao, Golineh Atai, Anatole Barde, Vsevolod Bederson, Reinhard Beule, Barbara Brown, Biggi Dollbaum, Brigitte Evano, Clara Ferreira Marques, Seán Hanley, Acika Kaurin, Irina Kozlova, Fjodor Krashennikov, Juri Kuzminik, Francois Lallouet, Edward Morgan-Jones, Catherine Noble, Christopher Noble, Nikolai Petrov, Heiko Pleines, Graeme Robertson, David Roth-Ey, Kristin Roth-Ey, Richard Sakwa, Regina Smyth, Cloé TRalci ja Sarah Ulysse.

Tila ei riitä luetella ja kiittää kaikkia journalisteja Venäjällä – ja sen ulkopuolella – joiden raportointiin tukeudumme. Mutta aikana, jolloin riippumaton tiedonvälitys kohtaa kasvavaa painostusta Venäjällä, voimme sanoa luottavaisesti, että ilman heidän työpanostaan tämä kirja olisi jäänyt ilmestymättä.

Kirjaa ei olisi saatu julkisuuteen myöskään ilman agenttiamme Euan Thorneycroftia A M Heathilla, Erik Riemenschneideria Hoffman und Campella, jonka kanssa teimme ensimmäisen julkaisusopimuksen, sekä vielä mutta ei vähiten Michael Dwyeriä Hurst Publishers -yhtiössä. Emme voi kyllin kiittää heitä ja heidän tiimejään avusta, jonka ansiosta tämä tammikuun 2021 lopulla syntynyt ajatus muuttui valmiiksi kirjaksi: Alison Alexanian, Vickie Dillon, Alex Elam, Mairi Friesen-Escandell, Gosia Jezierska, Jessica Lee, Daisy Leitch, Kathleen May, Alexandra McNicoll, Tim Page ja Prema Raj.

Olemme kiitollisia myös eri yhteisöille heidän tuestaan. Jan Matti Dollbaumin kenttätutkimus oli osa ”Vertailua protestiliikkeiden välillä Neuvostoliitossa ja neuvostoajan jälkeisissä oloissa” -tutkimusta, jonka organisoivat Itä-Euroopan Tutkimuskeskus Bremenin yliopistossa ja rahoitti Volkswagen-säätiö. Sitä on rahoittanut myös Saksan akateeminen tiedonvaihtopalvelu, sekä Bremenin yliopisto apurahojen muodossa.

Morvan Lallouet kiittää Kentin yliopistoa sekä Talous- ja sosiaalitutkimuksen säätiötä (ESRC) hänen tutkimuksensa tukemisesta ja rahoittamisesta.

Ben Noble kiittää UCL:n Slaavilaisen ja Itä-Euroopan tutkimusten osaston (SSEES) henkilökuntaa ja opiskelijoita heidän tuestaan ja kärsivällisyydestään kirjan kirjoitusprosessin aikana. Hän ilmaisee kiitollisuutensa myös tuesta, jota on tarjonnut Moskovan Kansallisen tutkimusyliopiston Talouskorkeakoulun perustutkimusohjelma.

Sanomattakin on selvää, ettei kukaan yllä mainituista, kirjan tekijöitä monin tavoin auttaneista henkilöistä ole vastuussa kirjan sisällön mahdollisesti aiheuttamista ongelmista. Kuitenkin jokainen kirjan kolmesta kirjoittajasta syyttää kahta muuta mahdollisesti siihen jääneistä virheistä!

KUKA ON ALEKSEI NAVALNYI?

”Eikö sinua pelota?” Aleksei Navalnyilta kysytään tätä, kun hän nousee Pobeda (Voitto) Airlinesin lennolle DP936 Berliinin Brandenburgin lentoasemalla. On sunnuntai 17. tammikuuta 2021.¹

Kone on täynnä toimittajia, jotka seuraavat innolla Navalnyin – neljäkymmentäneljä täyttäneen korruption vastaisen aktivistin ja oppositiopoliitikon – kotimatkaa. Hän saapuu matkustamoon yhdessä vaimonsa, lakimiehensä ja lehdistösihteerinsä kanssa. Vastassa on älypuhelinien armeija valmiina tallentamaan tämän hetken livenä jälkipolville. Koko maailma seuraa tapahtumaa.

Navalny on hilpeä ja optimistinen. Mutta hänellä on kuitenkin selvästi syytä huoleen. Venäjän oikeuslaitos on jo aiemmin varoittanut, että hänet otetaan kiinni, jos hän palaa Venäjälle. Syynä on ehdonalaissääntöjen rikkominen, liittyen vuodelta 2014 peräisin olevaan petostuomioon. Odotettavissa oli vuosien vankeustuomio.

Se, että Navalnyi ylipäätään pystyi kävelemään koneeseen omin jaloin, oli iso ihme. Edellinen kerta, kun hän oli päässyt koneeseen omin avuin, oli ollut Tomskissa, Siperiassa 20. elokuuta 2020. Sen piti olla rutiininomainen paluulento Moskovaan. Hän oli ollut tutkimassa virkamiesten ja paikallispoliitikkojen

hämäräbisneksiä Tomskissa.² Hän oli myös osallistunut paikallisten oppositiovoimien vaalitulaisuuksiin ennen 13. syyskuuta järjestettäviä alue- ja paikallisvaaleja. Oli syytä uskoa, että opposition ehdokkaat voittaisivat vaaleissa viranomaisten tukemat ehdokkaat.

Lennon aikana asiat alkoivat mennä pieleen. Navalnyi sairastui ja alkoi hetken päästä huutaa hirveästi tuskasta.³ Erään kanssamatkustajan kertoman mukaan Navalnyi ”ei saanut sanaa suustaan – hän vain ulvoi tuskasta”.⁴ Lentohenkilökunnan edustaja kysyi, oliko matkustajien joukossa ketään lääkintäammattilaista. Yksi sairaanhoitaja ilmoittautui: hän antoi yhdessä henkilökunnan kanssa Navalnyille ensiapua ja yritti pitää miehen hengissä.

Lentäjä päätti tehdä hätälaskun Omskiin – noin 750 kilometriä Tomskista länteen. Edelleen oltiin kuitenkin Siperiassa – eikä lentäjä pelästynyt kentältä saatua merkkillistä pommiuhkavaroitusta.⁵ Navalnyi vietiin paareilla koneesta ambulanssiin ja edelleen sairaalaan teho-osastolle ensiapuun.

Navalnyin lehdistösihteeri Kira Jarmish kertoi, että ainoa asia mitä Navalnyi oli nauttinut koko päivänä, oli mukillinen mustaa teetä muovimukista, kentällä ennen lennolle lähtöä – ja siinä arveltiin olleen mukana myrkkyä.⁶ Navalnyi oli ilmeisen hyväkuntoinen mies, eikä hänellä tiedetty olevan terveysongelmia. Hän ei polttanut ja käytti alkoholia hyvin vähän – eli hänen terveysprofiilinsa ei ennakoanut mahdollisuutta äkilliseen sairastumiseen.

Jarmishin pelko oli huolestuttavan tuttu kaikille Venäjän politiikkaa seuraaville. Menneinä vuosina Kremlä vastaan kritiikkiä esittäneet henkilöt olivat yhtäkkiä sairastuneet – ja epäilyksiä riitti, että heidät oli myrkytetty.⁷ Navalnyi hankki niihin aikoihin paljon vihamiehiä tutkimalla eliitin korruptiota – mukana liike-elämän edustajat, paikalliset poliitikot ja korkeat viranomaiset.⁸ Potentiaalisten epäiltyjen lista oli pitkä.

Sairaalassa Navalnyilla havaittiin ”akuutti psyko-dysleptinen myrkytystila”.⁹ Hänet laitettiin hengityskoneeseen ja vaivutettiin lääkkeillä keinotekoiseen koomaan ja hänelle annettiin atropiinia.¹⁰ Hänen tilaansa kuvattiin ”vakavaksi mutta vakaaksi”.¹¹ Hoito eteni normaalin menettelykäytännön mukaan.

Tämän jälkeen asioihin ilmaantui outo käänne.

Sairaalaan alkoi lapata poliisiviranomaisia, osa siviiliasuissa.¹² He alkoivat takavarikoida Navalnyin henkilökohtaista omaisuutta, Jarmish kertoi.¹³

Kun Navalnyita kuljettanut kone vihdoin saapui Moskovaan, poliisit olivat sitä vastassa ja nousivat koneeseen. He ohjeistivat henkilöitä, jotka olivat istuneet koneessa lähellä Navalnyita, pysymään paikoillaan, kun muut matkustajat päästettiin lähtemään. Eräs matkustaja piti tätä hyvin kummallisena: ”Siinä vaiheessa juttu ei vaikuttanut vielä rikolliselta... (ja kuitenkin) turvallisuusviranomaiset pitivät koko tapausta kuitenkin rikosjuttuna.”¹⁴

Omskissa Navalnyin vaimo Julia törmäsi hankaluuksiin yritäessään päästä miehensä luokse – syystä, että sairaalaviranomaisten mukaan Navalnyi ei ollut esittänyt vaimolleen nimenomaista vierailukutsua.¹⁵ Lääkärit suhtautuivat hyvin nuivasti ja potilaan tilaa peitellen Navalnyin tiimin pyyntöön, että Navalnyi saataisiin siirtää Saksaan jatkohoitoon. Seuraavana päivänä 21. elokuuta Omskiin laskeutui ambulanssikone, valmiina siirtämään Navalnyi Berliinin Charité-sairaalaan.

Ivan Zhdanov – Navalnyin läheinen työtoveri – ja Julia Navalnya, potilaan vaimo, raportoivat hyvin merkillisestä tapahtumasta. Kun he olivat keskustelleet sairaalan johtajan kanssa, he olivat kuulleet erään naispoliisin sanovan, että Navalnyista ja lentokoneesta hänen lähellään istuneista oli ”löydetty” vaarallista ainetta.¹⁶ Nainen ei kuitenkaan nimennyt ainetta vedoten ”tutkinnalliseen salaisuuteen”.¹⁷

Samana päivänä venäläinen sanomalehti julkaisi sensaatiojutun. Nimettömiin lähteisiin viitaten jutussa väitettiin, että Navalnyin kannoilla oli Tomskissa seurannut joukko poliisiviranomaisia. Oliko hänet siis myrkytetty? Mainitut lähteet olivat kertoneet, että ”mahdolliseen myrkytykseen liittyviä epäilyttäviä tai asiaan kuulumattomia tapahtumia tai henkilöitä” ei tuolloin havaittu.¹⁸

Tarina tulkittiin laajasti niin, että sen oli lehdelle tarkoituksettisesti vuotanut Venäjän turvallisuuspalvelu (FSB) ottaakseen itse etäisyyttä tapahtuneeseen.¹⁹

Samaan aikaan Omskissa lääkärit korjasivat aiempaa diagnoosiaan.²⁰ Nyt he olivat sitä mieltä, että Navalnyi kärsi vakavasta metabolisesta oireyhtymästä, eikä kyse ollutkaan myrkytyksestä. Sairaalan johtava lääkäri sanoi, että ”häiriötilan saattoi aiheuttaa lentokoneessa kärsitty äkillinen verensokerin alentuma, josta aiheutui tajunnan menetys”.²¹ Lääkärit olivat lisäksi sitä mieltä, että Navalnyin käsistä ja hiuksista otetuista näytteistä löytynyt vieras aine oli tavallista teollisuuskemikaalia, joka saattoi olla peräisin muovimukista.²² He kuitenkin pitivät Navalnyin tilaa ”epävakaana” eikä häntä siitä syystä voitu lennättää Saksaan.

Navalnyin hoitava lääkäri näki tässä selkeän motiivin: ”He halusivat odottaa kolme päivää niin, ettei kehossa olisi enää jäljellä merkkejä myrkystä.”²³ Julia Navalnaja vetosi suoraan Vladimir Putiniin saadakseen luvan lennättää miehensä maasta pois.²⁴

Vaikka sitä aluksi vastustettiin, saksalaiset lääkärit pääsivät lopulta Navalnyin luokse – ja heidän mielestään potilas oli riittävän hyvässä kunnossa siirtolennolle Berliiniin. Venäläiset lääkärit suostuivat siihen ja totesivat, että potilaan tila oli ”vakiintunut”. Lento Berliiniin lähti Omskista Navalnyi mukanaan 22. elokuuta.

Kaksi päivää Navalnyin Berliiniin saapumisen jälkeen saksalaiset lääkärit totesivat olevan ilmeistä, että Navalnyi oli myrkytetty kolinesterasin salpaajalla – joka on hermojärjestelmää tuhoava aine.²⁵ Kyseisen aineen alkuperä saattoi olla esimerkiksi tuholaismyrkky – tai yhtä hyvin kemialliseksi aseeksi luokiteltava hermomyrkky. Tämä uutinen kasvatti epäilyjä siitä, että jäljet johtivat Venäjän valtion suuntaan.²⁶

Venäjän viranomaiset torjuivat kiivaasti heitä osoittavat yhä useammat syyttävät sormet. ”Miksi me olisimme sellaista tehneet? Ja vielä niin kömpelöllä tavalla?” – näin twiittasi eräs korkearvoinen venäläinen diplomaatti YK:ssa 24. elokuuta.²⁷ Syyskuun alussa duuman eli Venäjän federaation parlamentin alahuoneen puhemies väitti lännen reaktiota väitettyyn ”myrkytykseen” harmituksi Venäjän vastaiseksi toimeksi, jonka tarkoituksena oli lisätä pakotteita ja sitä kautta jarruttaa maan kehitystä.²⁸

Venäjän viranomaisilla ei näyttänyt olevan mitään kiirettä tutkia tapausta. Paikallinen liikennepoliisi, joka ei todellakaan ollut mikään korkearvoinen viranomaisinen, huolehti ”alustavasta tutkimuksesta”.²⁹ Omskilaisen hotellin, jossa Navalnyi oli yöpynyt, tutki paikallispoliisi yhdessä FSB:n edustajien kanssa. Paikallislehti kertoi siihen menneen vain ”pari päivää”. Navalnyin liittolaisten mielestä, heitäkin poliisi kuulusteli, kaikki viitattiin tutkimusten jarruttamiseen – tai vielä pahempaan: asioiden peittelyyn.³⁰

2. syyskuuta Saksan liittokansleri Angela Merkel totesi, ettei ollut ”epäilystäkään” Navalnyin joutumisesta myrkytetyksi novitšok-ryhmään kuuluvalla aineella –sen vahvasti myöhemmin todeksi YK:n kemiallisten aseiden rajoitusjärjestö.³¹ Kyseessä oli samantyyppinen hermomyrkky kuin mitä käytettiin Sergei ja Julia Skripalin myrkytystapauksessa Salisburyssa Iso-Britanniasa maaliskuussa 2018. Brittihallitus luonnehti sitä hyökkäystä ”erittäin todennäköisesti” presidentti Putinin hyväksymäksi.³²

Kuten tässä aiemmassakin myrkytystapauksessa, kansainvälinen reaktio Navalnyin myrkyttämiseen muuttui äänekkääksi ja kriittiseksi Venäjän valtiota vastaan. Merkel huomautti, että myrkyttäminen herätti ”erittäin vakavia kysymyksiä, joihin vain Venäjän hallitus saattoi vastata – ja sen myös piti vastata”.³³ Venäjän viranomaiset kuittasivat vaatimuksen ilmoittamalla, että kun väitetyt todisteet myrkytyksestä oli löydetty Saksassa, sen viranomaisten piti tehdä yhteistyötä venäläisviranomaisten kanssa kyseisten todisteiden paikkansapitävyyden varmistamiseksi.³⁴

Edellisen lisäksi Venäjän valtion puhutorvina pidettyihin medioihin ilmaantui tarinoita, joissa kansainväliset syytökset torjuttiin. Monissa uutisjutuissa (?) kyseenalaistettiin koko myrkytys ja sitä pidettiin keksittynä asiana – eräs venäläinen toimittaja kiirehti kirjoittamaan aiheesta kirjankin.³⁵ Joissakin uutisissa (?) väitettiin, että mikäli tapauksessa kuitenkin paljastuisi myrkytys, kyseessä ei voisi olla Novitšok. Tämän mielipiteen esitti Leonid Rink, joka oli itse työskennellyt Novitšok-ohjelmassa – ja oli itsekin myöntänyt aiemmin, että oli myynyt ainetta 1990-luvulla eri rikollisryhmille.³⁶

Navalnyin myrkyttäminen kyseisellä hermomyrkyllä ei ollut Rinkin mielestä mahdollista, koska jos siitä olisi ollut kyse, Navalnyi olisi kuollut.³⁷ Kuitenkin eräs toinen kemisti, joka oli ollut mukana Novitšokin kehittämisessä, vahvasti Navalnyin saamien oireiden viittaavan kyseisen hermomyrkyyn aiheuttamiin oireisiin.³⁸

Sellainenkin teoria esitettiin, että vaikka kyse olisikin ollut Novitšokista, se ei olisi ollut peräisin Venäjältä vaan Saksasta. Tätä mahdollisuutta väläytti Andrei Lugovoi – Venäjän parlamentin jäsen ja pääepäilty entisen FSB:n agentin Aleksander Litvinenkon murhajatussa. Litvinenko surmattiin polonium-210-hermomyrkyllä Lontoossa vuonna 2006.

YMMÄRTÄÄKSEEN VENÄJÄÄ ON YMMÄRRETTÄVÄ ALEKSEI NAVALNYIA

Kuka Aleksei Navalnyi oikeastaan on? Tämä kysymys hämmentää monia edelleen, vaikka kyseessä on Venäjän tunnetuin oppositiopoliitikko ja uutislähetysten vakioaihe. Riippuen vastaajasta Navalnyi on joko demokratian sankari, isänmaan petturi tai vaarallinen nationalisti.

Navalny ja Venäjän oppositio tutkii tämän Venäjän toiseksi tärkeimmän poliitikon monia puolia. Keskiössä ovat Navalnyin korruption vastaiset tutkimukset, hänen poliittiset ideansa ja johtajuuteensa. Kirja valottaa myös sitä, kuinka Navalnyin toimet ja Kremlin strategiat ovat muovanneet toisiaan.

Navalny ja Venäjän oppositio pureutuu oppositiojohtajan persoonaan ja paljastaa hänen ristiriitaisuutensa. Kirja selvittää, kuka Aleksei Navalnyi on, kuinka hänestä on tullut opposition johtohahmo ja mitä hän merkitsee Venäjän tulevaisuudelle.

ISBN 978-952-376-409-5

kl 97.15

www.bazarkustannus.fi

9 789523 764095